

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК
ДОМІНАНТА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛЦЕЇСТІВ**

Величко Людмила Петрівна,
д. п. н., професор, завідувач відділу
біологічної, хімічної та фізичної освіти
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Анотація. В умовах воєнного стану на перші позиції виходять компетентності з природничих наук, корисні для збереження життя і здоров'я населення. Обговорюється компетентнісний потенціал природничих предметів у питаннях життєзабезпечення, який має посилюватись у навчальній підготовці учнів. Наведено приклади з чинної програми з курсу хімії.

Ключові слова: природничо-наукова компетентність, безпека життєдіяльності, воєнний стан, базова середня освіта.

Основні завдання природничої освітньої галузі, заявлені в Державному стандарті базової середньої освіти, орієнтують здобувачів освіти на застосування наукових знань для пояснення світу природи, дослідницьку діяльність, у якій виявляються ключові й предметні компетентності учнів, ґрунтовані на знаннях законів, теорій, наукової мови й термінології, необхідних розумових діях і практичних навичках із предмета навчання [1].

На час розроблення Держстандарту і чинних навчальних програм із природничих предметів ніхто не припускав, що перед суспільством постануть проблеми порятунку населення від бомб і снарядів, пожеж, спричинених ними, і продуктів їхнього згоряння, хімічної і радіаційної зброї, тому в освітніх меті й завданнях, що їх визначено в нормативних документах, не акцентовано питання безпеки життєдіяльності. Нині ми вимушені визнати, що в умовах воєнного

стану на перші позиції виходять компетентності з природничих наук, корисні для збереження життя і здоров'я, тому саме цей аспект має посилюватись у навчальній підготовці учнів із природничих предметів.

Під час війни, окупації, вимушеного переселення переосмислюються і наповнюються новим змістом ціннісні орієнтири, на яких ґрунтується реалізація мети базової середньої освіти: утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги. Формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту трансформується в запобігання небезпеці життю і створення елементарних умов для виживання.

Компетентнісний потенціал природничих предметів у питаннях життєзабезпечення в умовах війни є значним і очевидним. До прикладу, чинною програмою з хімії передбачено вивчення тем, що безпосередньо стосуються умов безпечної життєдіяльності учнів, а деяким іншим темам можна надати такого спрямування. Методика вивчення хімічних елементів та їхніх сполук, фізичних і хімічних властивостей основних класів речовин має акцентувати увагу учнів на інформації про небезпечні властивості та біологічну дію хімічних сполук, які в умовах війни стають зброєю, є продуктами детонації ракет і снарядів, згоряння палива, виділяються в результаті пожеж, промислових аварій. Компетентна поведінка в небезпечній ситуації, пов'язаній з дією агресивних хімічних сполук, ґрунтується на розумінні причини і джерела небезпеки, усвідомленні значення запобіжних і рятувальних заходів і полягає в дотриманні правил поведінки (чого НЕ МОЖНА робити і що ТРЕБА робити) в конкретній ситуації. Сам ці питання мають бути опрацьовані на уроках хімії [2].

Від часу, що минув після аварії на Чорнобильській АЕС, дещо підупала пильність населення щодо можливого впливу радіації на організм людини й довкілля, а загроза ядерного удару з боку росії актуалізує цю проблему. Безпечній поведінці людей сприятиме належний рівень радіаційної освіти, яку може забезпечити базова школа завдяки виокремленню в курсах біології,

фізики, хімії питань про природу радіації, її потенційну небезпеку, профілактику променевих уражень та уміння здійснювати контроль рівня радіаційного забруднення.

Отже, природничо-наукова компетентність учня є визначальною для безпечної життєдіяльності в умовах воєнного стану.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200898.html.

2. Величко Л.П. Хімічна компетентність і безпека життєдіяльності учня в умовах воєнного стану. *Science, innovations and education: problems and prospects*. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2022. 246-248.